

Český zápas

Týdeník Církve československé husitské

Ročník: 99

číslo: 26

30. června 2019

Cena: 8 Kč

Ve víře v zaslíbení Pána Ježíše Krista oznamujeme všem bratřím a sestřám, že dne 15. června 2019 zemřel ve věku 89 let bratr Prof. ThDr. ZDENĚK KUČERA, Dr.phil.h.c. významný teolog, duchovní Církve československé husitské a dlouholetý děkan Husitské teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Za jeho službu a život jsme poděkovali při rozloučení v pátek 21. června 2019 v 11 hodin ve sboru Církve československé husitské Praha 7-Holešovice.

Poděkování husitskému teologovi Zdeňku Kučerovi

Vzpomínka na prvního patriarchu naší církve v jeho rodišti

Setkání s členy církve a duchovními převážně z královéhradecké diecéze se uskutečnilo v kapli na louce ve Škodějově významného dne 12. června. Při bohoslužbě, věnované zakladateli naší církve Karlu Farskému, s účastí bratra patriarchy T. Butty, br. biskupa P. Pechance a vikáře br. B. Mlýnka, kázal bratr farář O. Bezděčík.

Podstatnou zásluhou Karla Farského zůstává, že nám ukázal přímou cestu k víře a k jejímu upevnění.

Čtení z Písma sv., a to ze starozákonní knihy Sírachovcovy, z Pavlova listu Titovi a z evangelia podle Matouše, reflektovalo tuto cestu myšlenkami na správné „hospodaření“ právě s odkazem Karla Farského. Br. Bezděčík ve svém kázání uvedené myšlenky rozvedl na příkladu Kristova evangelia, které je pro nás svěřeným darem. Znamená to tedy pracovat s hřivnou neboli darem,

který je třeba nikoli jen ukládat bez užitku, ale rozvíjet a rozšiřovat. Podobně máme nakládat s talentem, který je třeba rozvíjet, aby nezakmřel. Bratr Bezděčík zhodnotil práci předchozích 30 let poměrně poklidného vývoje bez nutnosti bojů s odpůrci, což nás mohlo přivádět mnohdy k slabé činnosti v době zájmu o finanční zisky. V závěru patriarcha poděkoval v modlitbě za dílo Karla Farského a zakladatelské generace a připomenul, že je nutné překonávat pohodlnost, lhostejnost, oprostít se od malomyslnosti a předávat živou naději. V oznámení pak informoval přítomné o přípravách na jubilejní rok 2020 a specifikoval některé akce připravované na pozemku církve ve Škodějově, jako například výstavbu příjezdové komunikace, naučné stezky, ekologické cesty, a poté uvedl i další termíny a místa oslav 100 let naší církve.

Čestmír a Milada Holečkoví

Bratr profesor – husitský teolog Zdeněk Kučera nám přibližuje svůj život a odkrývá své myšlenkové zdroje, vzory a motivy v autobiografii z roku 1995 s názvem „Klopýtání za Ježíšem“. V úvodu píše, že ho provází jako životní heslo verš 10. ze 17. kapitoly Lukášova evangelia: „Tak i vy, když učiníte všechno, co vám bylo přikázáno, řekněte: Jsme jenom služebníci, učinili jsme to, co jsme byli povinni učinit“ (L 17,10). Tento výrok Ježíše Krista k učedníkům zazněl při přijetí kněžského svěcení bratra Zdeňka v jihočeském Husinci i při jeho instalaci děkanem Husitské teologické fakulty UK.

Zažil jsem bratra profesora Zdeňka Kučera jako našeho učitele na tehdejší Husově československé bohoslovecké fakultě v Praze, kam mu bylo umožněno v 80. letech minulého století znovu nastoupit a přednášet tak bohoslovcům ČČSH i studujícím z dalších církví filozofii a teologii. Jako studenti jsme před ním měli značný respekt, neboť se vyznačoval hloubkou a šíří znalostí patristické, středověké i novodobé teologie, starší i moderní filozofie. Ke studiu husitské teologie neodmyslitelně patřilo a patří jeho dílo „Trojiční teologie“. Tuto obsáhlou knihu, v níž se prof. Kučera věnuje ústřednímu tématu teologie, kterým je tajemství Boží Trojice, nikdy nebylo snadné číst a studovat. Bratr profesor nechápal teologii jako izolovanou disciplínu, ale jako součást života přítomné společnosti a kultury. Vyznačoval se předvídatelnými myšlenkami a překvapivě jasnoživými pohledy na vývoj ve světě, které nám studentům sděloval. V 80. letech 20. století vyhlížel nové obzory a nebyvalé proměny, které měly vystřídat normalizační atmosféru strachu se záměrnou snahou o izolaci církve i o oddělení oboru teologie od ostatních disciplín. Po ro-

Profesor Zdeněk Kučera při oslavě svých 80. narozenin

ce 1989 stanul v čele fakulty jako její děkan a byl hlavním tvůrcem specifické identity husitské fakulty i nové koncepce studia teologie otevřené humanitním disciplínám – psychologii, sociologii, pedagogice, ale i judaistice či religionistice. Jeho obzorem, kde se se zkušenou obratností pohyboval a působil, byl svět univerzity a vědeckých konferencí, ale současně cítil svůj domov v Církvi československé husitské, s níž byl od mládí spjat. Jeho láskou byla fakulta a univerzita, ale také církev. V závěrečném období svého života působil nejen jako pedagog na fakultě, ale také jako teolog v ústředí církve v naukovém oboru. Bratr prof. Zdeněk Kučera se podílel na tvorbě sněmovních dokumentů, na přípravě konferencí a seminářů i na vzniku řady publikací o církvi, o M. Janu Husovi, o dr. Karlu Farském, ale například i na týmově tvořené učebnici náboženství.

Neobyčejnou myšlenkovou svěžest a aktivní účast na konferencích a akcích i přes svůj věk prokázal v čase 600. Husova výročí v roce 2015. Jako člen užšího koordinačního týmu promýšlel ideové a teologické přístupy k 100. výročí, které se blíží s rokem 2020. Je autorem motto „100 let služby Bohu a 100 let pomoci člověku.“ Jedním z posledních jeho textů, které před svou smrtí napsal, je článek do Kalendáře Blahoslav 2020 věnovaný Církvi československé husitské právě k jejímu 100. výročí.

Již jako student jsem si zapamatoval myšlenku týkající se naší lidské smrti, kterou bratr profesor opakovaně vyjadřoval, když se v přednáškách dotýkal tohoto tématu: „*Jestliže jsme na začátku své existence necítili žádnou bolest, nebudeme ji cítit ani na konci, neboť nebudeme mimo Otcovskou laskavou ruku...*“

Tomáš Butta, patriarcha

Ecce homo Zdeněk Kučera

S bratrem profesorem Zdeňkem Kučerou mě přes více než dvacet let pojilo rodinné přátelství, poslední čtyři léta jsem z milosti Boží směla prožít v jeho bezprostřední blízkosti jako jeho doktorandka a asistentka vpravdě osobní. Dovolte mi, prosím, vydat svědectví

o jeho jedinečné osobnosti, v níž se racionálně formulovaná víra v srdci projevovala jako pečující přístup k veškerým činnostem každodenního života. Víra a kultura se v jeho osobě totiž snoubily v nedělitelné jednotě, jak uvedu na několika příkladech. Bratr profesor měl vždy úctu k času

druhého člověka. Nepamatuji, že by byl nedochvilný nebo že by odkládal slíbené schůzky. Kdykoliv jsem zavonila u jeho dejvického bytu, otevřel dveře oblečen třeba pohodlně a neformálně, ale vždy tak, že by ihned mohl svůj byt opustit. Nosil sportovní oděv jindy než při výkonu sportovních aktivit bylo pro něj nepřijatelné. (Dozvěděla jsem se ke

Dokončení na str. 3

Brněnská diecéze Církve československé husitské
Vás zve na

LETNÍ DUCHOVNÍ CVIČENÍ

Místo: Penzion Zahrada, Lipová 26, 602 00 Brno
Čas: 15. 7. – 19. 7. 2019.

(Začínáme v pondělí v 9:00 a končíme v pátek obědem)

Doprovázení: Daniel Majer a Petr Šandera

Předpokládané náklady: cca 1100,-Kč příspěvek za DC/osoba
+ 800,-Kč na osobu hotel.část
nebo 560,-Kč na osobu turist.část

Přihlásit se můžete do 9. července na adresu:
Brněnské diecéze ČČSH, Joštova 7, 602 00 Brno nebo na
e-mail: michaela@ccshbrno.cz

Do přihlášky uveďte: jméno a příjmení, adresu,
kontakt (telefon, e-mail),
případně zvláštní požadavky (např. dietu apod.)

Vztahy

Mezilidské vztahy: to je nejzakalenější problém lidství, příčina neustálého nedorozumění, omylů i zneužití na úrovni mezinárodní i osobní.

Před časem jsem se pokusil pořádit přehled vztahů mezi lidmi na základě barev pod názvem „Spektrum“: mimo jiné se týkají možného, jakkoli zpochybnovaného (modrozeleného) přátelství mezi mužem a ženou. Vodičkem mi byla Ježíšova slova: „Žádostivý pohled na ženu je smilnění v duchu.“ Podle některých vykladačů nemá muž na ženu raději hledět vůbec, ale to je špatný postoj: Ježíš se stýkal se ženami a jistě na ně nežádostivě se zalíbením hleděl. To je čistý, nezkalený, svobodný, nezátížený vztah. Hlubší vztahy, jaké si nepřekážejí, ale navzájem se umocňují, pokládám nikoli za výslednici společenského dění, ale za vyšší řízení. O tom napsal hudební skladatel Josef Bohuslav Foerster ve své knize „Co život dal“: „Z čeho se rodí naše sympatie? A celý život, není-li řadou takových setkání, zdánlivě nahodilých setkání, začasť setkání osudových? Jsem o tom plně přesvědčen.“

Dostalo se mi daru setkat se a spřátelit za svého mládí i později se vzácnými lidmi moudrého stáří: také s J. B. Foerstem. Zhudebnil dvě moje básně. Jednou mi řekl krásným genitivem záporovým: „Není náhod.“

Jsem vděčen za dveře, kterými jsem směl a smím ke svým přátelům vstupovat. Chovám naději, že za jinými dveřmi, těmi věčnými, budou naše vztahy se všemi, jež v duchu objímáme, na nevidané a neslychané úrovni, zbavené všech omylů i tělesných neduhů, prosvětleny a obnoveny. Žijeme na tomto světě nejen pro svou vlastní cestu k věčnosti, ale též pro vytváření a rozvíjení vztahů, pro pěstování vzájemna. Neucinil snad sám Bůh člověka pro lásku mezi sebou a námi?

*Žár lampě mé rač Hospodine dáti.
Den závrtně se do soumraku tratí,
knot nedovedu ničím rozžehnout.*

*Chci trochu světla, jímž tvé hvězdy dýší.
Pak jasno bude v srdci mém i chýši,
a v jizbě zviditelní každý kout.*

*Mé okno bude svítit do daleka
a koho stihnou křídla ohně měkká,
ten přijde za ním, stane u dveří.*

*Až vstoupí váhaje, já přijmu hosta.
Tvá zář v mé lampě, velebná a prostá,
kež způsobí, že v tebe uvěřím!*

Miroslav Matouš

Z kazatelského plánu

3. neděle po svatém Duchu

Hospodine, obrat' ke mně svou tvář, smiluj se nade mnou, jsem tak sám, tak poníženy. Pohleď na mé pokoření, na moje trápení, sejmi ze mne všechny hříchy. (Žalm 25,16.18)

První čtení: 1. Královská 8,22-23.41-43

Tužby pro dobu po Duchu svatém (I):

2. Abychom byli církví žijící z milosti Kristovy a darů jeho Duchu, modleme se k Hospodinu.

3. Abychom na Boží lásku a věrnost odpovídali naší lidskou láskou a věrností, modleme se k Hospodinu.

Modlitba před čtením ze sv. Písem:

Panovníku Hospodine, děkujeme ti, že nám dopřáváš svou ochranu a vychováváš si nás ke zbožnosti. Prosíme tě, obdaruj nás úctou k tvému jménu! Osviť nás, Bože, svým svatým Duchem, ať slyšíme slova Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Druhé čtení: Galatským 1,1-12

Evangelium: Lukáš 7,1-10

Verše k obětování: Žalm 9,11-12.13

Verš k požehnání: Žalm 17,6

Modlitba k požehnání:

Panovníku Hospodine, děkujeme ti, že nás občerstvil u stolu své milosti. Zbav nás duchovní pýchy a dej nám tichou důvěru ve tvé milosrdenství! Prosíme o to ve jménu Ježíše Krista, našeho Pána. Amen.

Vhodné písně: 13, 45, 175, 94, 124, 148, 198, 291

50 let od smrti patriarchy Kováře

KOVÁŘ, František (1888-1969), kněz, teolog, jeden ze zakladatelů Církve československé husitské.

Narodil se 21. září 1888 v Sebranicích u Boskovic. V letech 1900–1908 studoval na boskovickém gymnáziu, českou teologickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity absolvoval v letech 1909–1913.

Na kněze vysvěcen 1913. Po působení ve farní správě byl na počátku 1. světové války povolán na teologickou fakultu Karlo-Ferdinandovy univerzity jako adjunkt. Vědecky a badatelsky se profiloval pod vlivem modernistické bibliistiky (A. Loisy) a novozákonní vědy Formgeschichtliche Schule. Za doktorskou práci *Ježíš Kristus jako učitel a vychovatel* byl roku 1916 promován doktorem teologie. Pak středoškolský profesor náboženství. Od roku 1919 úředníkem Ministerstva školství a národní osvěty (MŠANO). Poválečné studium na FF UK ukončil druhým doktorátem. 1920–1924 se Kovář ne zcela úspěšně orientoval na získání a obhájení docentského místa v oboru srovnávací vědy náboženské na FF UK.

V Československé republice se připojil k reformistickému proudu kněžstva v Římskokatolické církvi, jež navázalo na modernistický program. 8. ledna 1920 se zúčastnil schůze Klubu reformních kněží na Smíchově, z níž vzešla ČCS(H). Situaci v ní hodnotil jako nevykrytalizovanou, proto zvolil zprvu pravoslavi, v němž setrval do roku 1925. Pak pod vlivem patriarchy ThDr. Karla Farského do ČCSH vstoupil.

Od 1. října 1926 Kovář působil při ústředí ČCSH jako

pedagog, teolog i organizátor vědeckého a vydavatelského života církve. Od dubna 1929 vydával odborné periodikum *Náboženská revue*. Roku 1935 byl ústředím církve povolán k působení na meziválečné Husově fakultě. Na podzim 1935 byl jmenován mimořádným profesorem novozákonní vědy pro ČCSH. Řádné profesury dosáhl 1. ledna 1938. Po uzavření českých vysokých škol nacisty byl penzionován.

9. února 1942 zemřel patriarcha ČCSH Gustav A. Procházka. Ze synod duchovenstva jednotlivých diecézí vyšel Kovář jako kandidát na místo patriarchy na prvním místě. Jeho volba se v Protektorátu Čechy a Morava nemohla uskutečnit.

Husova fakulta zahájila činnost po osvobození v červnu 1945 a Kovář se vrátil do jejího pedagogického sboru. Jako jediný kandidát na úřad patriarchy byl 29. června 1946 na volebním zasedání 2. sněmu zvolen jednomyslně patriarchou ČCSH. Roku

1956 se Kovář rozhodl znovu kandidovat na úřad patriarchy. Na volebním sněmu na podzim 1956 získal 89 % voličských hlasů. Opakovaná kandidatura se stala, z důvodu jeho zdravotního stavu a stáří, chybou. Po konání nového volebního sněmu úřad roku 1961 předal nástupci, pražskému biskupu PhDr. Miroslavu Novákovi.

Prof. ThDr. PhDr. František Kovář zemřel 12. června 1969. Svou teologickou i organizační činností působil na vývoj ČCSH v oblasti novozákonní vědy, vysokoškolské a vydavatelské politiky a ekumenické orientace. Jeho odborné impulsy dále rozvíjeli žáci, především prof. Jindřich Mánek (1912–1977).

www.info.dingir.cz, autor: Jaroslav Hrdlička

Nad Písmem

Veliký prorok mezi námi aneb když dva dělají totéž

L 7,11-17

Asi si říkáte, co může mít společného oslavný výrok davu, který v Naimu jása nad synem vdovy, kterého Ježíš vzkřísil, s lidovým pořekadlem hovořícím o tom, že když dva dělají totéž, nemusí to být totéž.

Inu, v tomto případě mají něco společného; křísení z mrtvých je a byla disciplína opravdu obtížná ve všech dobách a na všech místech. Dávat, nebo v tomto případě přesněji vracet život již jednou ztracený je něco, co snad bez nějakých velkých polemik lze jednoznačně zařadit mezi Boží, nikoliv lidské kompetence. Však se to také nikdy nestávalo příliš často. A Písmo nám dosvědčuje, že Ježíš při svém pozemském působení v tomto oboru skutečně nepřehlédnutelně vynikal, byť nebyl jediný. Ježíš křísil z mrtvých. Ale i proroci Eliáš a Eliša byli účastní při křísení již zemřelých. No a při tomto připomenutí se právě dostávám k na počátku citovanému pořekadlu o tom, že navenek totožné jednání nemusí být totožné i vnitřně. Jistě, výsledek byl vždy stejný. U Ježíše, Eliáše i Eliši. Ten, kdo to měl, jak se říká „za sebou“, byl zpět v časném životě. Ale to, o čem tyto výsledkem stejné podivuhodné činy svědčí, to už stejné není. Tedy, je to stejné v tom, že na takových událostech Bůh před tvářemi lidí oslavuje své jméno. Ale říká nám ještě něco, v čem už se tyto jinak srovnatelné skutky liší. A ne právě bezvýznamně.

Před chvílí jsem schválně řekl, že Ježíš křísil z mrtvých a Eliáš i Eliša byli účastní při křísení mrtvých. V čem je rozdíl? Co udělal při křísení v Naimu Ježíš? Prostě přišel a řekl: „Chlapče, pravím ti, vstaň.“ A chlapec vstal. A co udělal při křísení v Sareptě Eliáš? Modlil se: „Hospodine, můj Bože, ať se prosím vrátí do tohoto dítěte život.“ A dítě ožilo. Eliáš v Šunemu se také modlil k Hospodinu. Je patrný ten rozdíl? Eliáš i Eliša prosí Boha, aby zemřelí ožili. Ale Ježíš v podstatě prikazuje zemřelému, aby ožil. Snad budeme v souladu v tom, že vrátit už ztracený život může opravdu jen Bůh. Eliáš a Eliša tedy prosí Boha o vrácení života a Bůh je vyslyší. Oproti tomu Ježíš neprosí. On sám, těžko to říci jinak, nařizuje zemřelému, aby ožil, a ten ho poslechne. Co se zde tedy nabízí k vidění? Třeba to, že Ježíš způsobem provedení aktu tak velké Boží milosti, jakým je vzkřísení již zemřelého, ukazuje, kým skutečně je. Není to „pouhý“ prorok, muž Boží, „pouhý“ člověk, který „pouze“ jedná tak, jak ho Bůh vede, a kterého Bůh vyslyší. Svým činem v Naimu Ježíš dává znamení, že on není ten, který prosí o vrácení života, ale že on je ten, který život vrací. A pokud vrátit život může pouze Bůh, kdo je tedy Ježíš, který to činí? Těžko

můžeme dospět k jinému závěru, než že Ježíš je Boží vtělení tak, jak to poeticky popisuje list Filipským: „Způsobem bytí byl roven Bohu.“ A v tomto si dovoluji vidět to úplně základní svědectví události v Naimu. A všech se zmocnila bázeň a říkali: „Veliký prorok povstal mezi námi“ a „Bůh navštívil svůj lid.“ Zvláště ten druhý výrok ve mě vyvolává myšlenku, že svědkové události vyznávají Ježíše právě jako Boha, jako Boží vtělení. No jo, ale v souvislosti s událostmi následujícími si při tomto uvědomění opravdu nejsem jistý, zda je to o nás lidech dobrá nebo špatná výpověď. I po všech těch znameních Ježíšovy skutečné podstaty ho ti lidé nakonec stejně ukřižovali... Mám-li být upřímný, radši bych nás lidi viděl jako ty, kteří Ježíše ukřižovali, protože nepoznali, kým skutečně je, než abych nás lidi viděl jako ty, kteří ho ukřižovali, přestože poznali, kým skutečně je.

Ale ať tak či onak, ten, kterému nakonec lidé jeho lidský život vzali, ten přesto těmto lidem jejich životy vrací. Co k tomu dodat? Snad jen: „Tvá moc je nevyšlovná a milosti síla nevypravitelná.“

Roman Zejda

Nebeský Otče!

**Děkujeme za tvé působení mezi námi v Kristu Ježíši
a prosíme, otevřij naše oči víry,
abychom dokázali vnímat tvé mocné činy
a mohli pak i my vyznávat: „Bůh navštívil svůj lid!“
Amen.**

Ecce homo Zdeněk Kučera

Dokončení ze str. 1
svému údivu, že bratr profesor sport provozoval – do vysokého věku chodil i do fitcentra. Fotoalbum mé rodiny zdobí též dva roky stará fotografie bratra profesora při hře mini-golfu.) Do posledních dní trval na tom, že se nebude pohybovat byt třeba na krátkou chvíli mimo své lože v oděvu, ve kterém do něj uléhá. Několikrát jsem bratra profesora svým příchodem zastihla v čase svačiny či večeře. Pokaždé se mi naskytl pohled na muže sedícího u stolu prostřeného čistým, vyžehleným ubrusem bez ohledu na skromný pokrm, který právě jedl. Ať si pouštěl oblíbenou vážnou hudbu nebo sledoval televizor, vždy seděl v křesle. Pracoval výhradně u psacího stolu. Víím, hovořím o věcech prostých, ale v čase, kdy je běžné chodit na schůzky pozdě, přednášet na vysoké škole ve sportovním tričku, nosit tenisky i do divadla a jíst jídlo přímo „z papíru“ rukama, uvě-

domovala jsem si mocně, co znamená posvěcovat záležitosti všedního dne. Ruče křesťana obdařeného Božím Duchem ač se dotýkají věcí banálních, pozdvihují je a činí posvátnými. Není všedních dní u těch, kteří jsou Kristovým vzkrášením uvedeni do nastoleného svátečního Božího odpočinku, které „zde na zemi se začíná a v Bohu své naplnění má“.

Zcela výjimečným zážitkem bylo sledovat profesora Kučera při práci intelektuální. Veliká knihovna zaplněná odbornými knihami z oblasti

teologie, filosofie či dějin české i zahraniční provenience k tvůrčí činnosti přímo vybízela. Díky jeho ne již dostatečnému citu v rukou a prstech jsem směla přes počítačovou klávesnici zaznamenávat všechny jeho delší dopisy, přednášky či příspěvky do sborníků, jak mi je v posledních dvou letech diktoval. Stále vidím jeho soustředěnou, ale uvolněnou tvář, slyším jeho klidný hlas. Způsob, jakým volil slova a skládal je do vět, bohatá slovní zásoba, veškerými texty prostupující hluboká citovost, láska k církvi a teologii činily jeho písemný projev naprosto osobitým.

Pro věc Kristovu a pro církev Zdeněk Kučera dýchal. Při jednom z našich nesčetných hovorů o teo-

Zdeněk Kučera a Věra Vaníčková při nedávno natočeném rozhovoru dostupném na www.youtube.com.

logii a církvi jsem zavzpomínala na jeho generační souputnici, sestru farářku Dagmar Wienerovou, jejíž slova jsme si pak s úsměvem opakovaně připomínali. Při jedné z mých návštěv sestru farářku s vehemencí sobě vlastní deklamovala povzdech své rodiny, že v její osobě mají všichni doma „církve k snídani, církve k obědu, církve k večeři“. Tento jedinečný „církvevní apetit“ byl i pro bratra profesora charakteristickým a byl také nakažlivým, jak kromě mne jistě dosvědčí i mnozí další, kteří ho znali.

Bratr profesor církve miloval a neustále si o ni činil starost. „Z církve mizí láska,“ pravil jednou nešťastně. Byla to slova prostá, mrazivá. Bratr Zdeněk však neúnavně vydával svědectví o církvi, s níž se má generace setkala pouze na krátkou chvíli v několika málu osobnostech, které nás již bohužel opustily. O takovou církev však profesor Kučera doslova do posledního dechu bojoval. Bratr profesor byl jedinečným přítelem, učitelem, dobrým duchem církve

a pro dobré dvě generace, troufám si říci, opravdovým církevním otcem.

Co říci závěrem? Náš Pán dává povstat z mrtvých svým synům, nositelům jeho Duchu, a náš bratr profesor Zdeněk Kučera mezi tyto nositele patřil. Prosme tedy, necht' Pán vylije téhož Duchu i na nás! Kéž i v nás se „Slovo stává tělem“ a my po vzoru našeho učitele nejen svými slovy, ale i dotyky rukou svědčíme o veliké Boží lásce k nám! Kéž se vrátí láska do naší církve!

**Věra Vaníčková,
farářka NO Praha 8-Libeň**

P. S. Ještě tři týdny před jeho odchodem k Pánu jsem s bratrem profesorem zaznamenala na videokameru padesátiminutový rozhovor.

Pod názvem: „Prof. ThDr. Zdeněk Kučera: Poselství a vyznání husitského teologa“ je záznam dostupný na internetových stránkách YouTube. Záznam je technicky amatérský, pan profesor ovšem profesionálně tak, jak jsme u něj byli zvyklí.

Hlas volajícího na poušti

Z kázání bratra faráře Davida Frýdla v neděli 16. 6. 2019 v Husově sboru ve Vršovicích

Neděle, která následuje po Hodu Božím svatodušním, je nedělí Nejsvětější Trojice. Tou je myšleno v klasičtém křesťanském vyznávání věčné společenství mezi Otcem, Synem a Duchem svatým. Tito tři, kteří jsou jedním a týmž Bohem, se nám dávají poznat různými způsoby a lidská náboženská zkušenost na tato různá poznávání jednoho Boha odpovídá učením o Nejsvětější Trojici.

Jakmile kazatel zmíní v promluvě učení, hned nám na mysl přijde obava, že to bude něco náročného, složitého: „a proč se v neděli ráno učit?“ Nebojte se, učit se nebudeme, i když byste možná byli překvapeni, jak barvitě, zajímavě i dramatické byly dějiny utváření křesťanského dogmatu. Do toho se však dnes pouštět nechci, jenom si v souvislosti s učением o Trojici dovoluji připomenout, že ten, kdo mě do něho na teologické fakultě uváděl – Zdeněk Kučera včera zemřel.

Příznačné pro teologa, jehož opus magnum byla třídní Trojiční teologie, že zemřel den před svátkem Nejsvětější Trojice. Už toho o Trojici ví víc, než co kdy o ní napsal a celý svůj dlouhý profesní život na katedře systematické teologie učil nás, svoje žáky. Už není jako my v zrcadle, jen v hádance, už je tvář v tvář a patří na Boží slávu. Shodou okolností seděl tady v těch lavicích vršovického Husova sboru, když jsem já jako bohoslovec poprvé vystoupal sem na kazatelnu a s hrdlem sevřeným ostychem a trémou vedl odtud řeč ke shromážděnému církevnímu publiku. Bylo to tenkrát v polovině devadesátých let moje první vystoupení z kazatelny kostela, o kterém by mě ani ve snu nenapadlo, že v něm budu tolik let farářem. Dostalo se mi za to následně druhého dne od profesora Kučery pochvaly před shromážděným auditoriem mých

spolužáků z ročníku, ve které můj projev kladně kvitoval.

Co by asi řekl teď ze své pozice patření na Boží slávu na mé lopocení se s biblickými texty, které nás odkazují k tajemství, že jeden Bůh je Otcem, Synem i Duchem? Spoléhám na shovívavost, kterou vůči mně projevil už tenkrát, a věřím, že stejně a mnohem víc shovívavě přehlédl i jeho Trojiční teologii ten, do jehož náruče zesnul. „Tak koho tady máme na přezkoušení z trojiční teologie, kdo tu ještě nebyl?“ ptá se Nejsvětější Trojice v nebi a vyvolá profesora Kučera, aby předstoupil před trůn Božího majestátu. Dnes je přezkoušení mého učitele, ale záhy se můžu dostavit i já nebo vy, kteří jste stálými či jenom příležitostnými posluchači mých promluv, a Bůh se zeptá: „Co jste se o mně naučili? Co o mně víte od svých kazatelů, farářů, učitelů dogmatu, bratří a sestry ve sboru, v církvi?“ Jak budeme odpovídat – Bůh sud'. Nevím, jestli si ještě na věčnosti vzpomeneme na Krédo, mně to dělá problémy někdy už i tady na zemi, že se do jednotlivých jeho článků zamotám a nemít obřadní příručku, tak nevím jak ven. K tomu mě ale můj učitel dogmatiky odkazoval – držte se Kréda, naučte se ho z paměti, samozřejmě nejprve v rodné řeči, ta je základem, potom protože budete absolventy bohosloví, byste ho měli znát alespoň v jedné latinské verzi. S krédy, která mají být sumářem trojičního učení, je jistá potíž v tom, že vznikala až posléze, jako reflexe církve, a proto žádné z těch klasicky používaných v církvi v Bibli nenajdeme. Ostatně v Bibli nenajdeme ani žádné učení o Trojici ve smyslu uceleného výkladu, který by nás zevrubně seznamoval a uváděl do toho, jak je Bůh Otcem, Synem a Duchem, jaké jsou mezi nimi poměry, a už vůbec tam nenajdeme to, co se do tohoto učení dostalo z antického práva, a sice všechny klíčové termíny nauky o Trojici, jakými jsou přirozenost,

podstata, osoba. Bible nic takového neřeší, ale jaksi samozřejmě, jakoby mimoděk, počítá s tím, že Bůh je jeden, a střídavě o něm hovoří jako o Otcí, Synu a Duchu. Tento Bůh Otec má Syna Ježíše, ale Ježíš není druhý Bůh, je to stále jeden a ten samý Bůh, jakým je Otec. Já a Otec jedno jsme, slyšíme od Ježíše, který mezi řečí odpustí hříchy, vzkrísí z mrtvých a vystoupí na nebesa, což jsou věci, které jsou běžným smrtelníkům zapovězeny. A o Duchu svatém je řečeno na stránkách Bible ještě méně, zato všechno, co tam o něm je, je naprosto zásadní povahy. Duch je přítomný na počátku, při stvoření, prosí o něho král David, když volá k Hospodinu: „Ducha svého svatého mi neber,“ o Duchu je řečeno, že se za nás přimlouvá a přichází na pomoc naší slabosti, což rozhodně není maličkost a zanedbatelnost, jestliže za nás prosí ten, který byl při stvoření.

Snad nejvíc nám z biblických autorů tajemství Nejsvětější Trojice přibližuje apoštol Pavel. Dobře se ta pasáž v Bibli hledá a zapamatuje, protože je to úplný začátek Pavlova listu do Říma. Ne nadarmo si výklad tohoto listu vybral Martin Luther, aby na něm vysvětlil základy reformace. Pavel se hned zkrájí představí jako Kristův služebník vyvolaný ke zvěstování Božího evangelia – a potom v rychlém sledu následuje všechno to, co o staletí později bude mnohem složitěji řešit celý zástup teologů, církevních otců i těch, kteří za své postoje byli z církve vyobcováni: Pavel, služebník Krista Ježíše, povoláný za apoštolu, vyvolaný ke zvěstování Božího evangelia, jež Bůh ústy svých proroků předem zaslíbil ve svatých Písmech, evangelia o jeho Synu, který tělem pocházel z rodu Davidova, ale Duchem svatým byl ve svém zmrtnýchvstání uveden do moci Božího Syna, evangelia o Ježíši Kristu, našem Pánu. V tom textu, o kterém věřím, že je Pavlovou vstupenkou, když ne do nebe, tak alespoň do síně slávy nebeských teologů, je totiž úplně

všechno o tom, jehož svátek si dnes připomínáme: Boha Otce, který je Stvořitelem, Boha Syna Ježíše Kris-

ta, který je Vykupitelem, a Boha Duchu svatého, který je Posvětitel. Jedinému Bohu buď sláva! Amen.

Náboženská obec v Brandýse se připravuje na sté výročí církve

Přesvědčila se o tom skupina z pražské nuselské a vinohradské náboženské obce při návštěvě v sobotu 15. června. V Brandýse n. Labem nás přivítala místní ses. farářka Peterková spolu s br. farářem Balkem (NO Kutná Hora), kteří se angažují při výstavbě nového Božího domu. Náboženská obec usilující o vlastní duchovní domov doposud sídlila v kostele sv. Vavřince, dočasně vypůjčeného od magistrátu města. Sestra farářka proto zaměřila své kázání při bohoslužbě dle listu Galatským na téma potřeby vlastního domova s lidskou sounáležitostí, s pocitem bezpečí a v účastenství s duchem Kristovým.

Takový by měl být i nový příbytek v připravovaném sborovém domě Pavéza. Připomněla přítomnou dobu, kdy se při stavbě a otevírání sborů zažívaly radostné chvíle, nevalilo nepohodlí a lidé obětovali i finance. Doufá, že se Pavéza, také zásluhou dosavadní finanční podpory od NO Vinohrady i s úsilím všech zúčastněných, bude moci otevřít k výročí naší církve. Sestra farářka zmínila rovněž, že první bohoslužby Československé církve se v Brandýse konaly již v r. 1922 a vznik náboženské obce se oficiálně datuje rokem 1925; pozemek na stavbu nového sboru byl zakoupen již v r. 1930. Až v současnosti se přes značné potíže touhy věřících naplňují – především zásluhou br. Václava Balka, který stavbu připravoval, projednával a některé práce i osobně vykonával.

Při příležitosti prohlídky dosavadní stavby nás oba faráři seznámili také s historií kostela sv. Vavřince vzniklého ve 2. polovině 13. století, který kdysi patřil církvi podobojí (až do r. 1510). Po modlitbě za církve a prohlídce stavby jsme náboženské obci Brandýs popřáli Boží požehnání vynakládanému úsilí s příslibem setkání při otevření nového Božího příbytku Pavéza.

Milada Holečková

Husitská diakonie ve spolupráci s Plzeňskou diecí CČSH a Střediskovou radou DS Nazaret vyhlášíje poptávkové řízení na obsazení funkce

ŘEDITEL/KA STŘEDISKA HUSITSKÉ DIAKONIE - NAZARET V BOROVA NECH

kteřé provozuje chráněné dílny (keramická a textilní) pro zaměstnávání osob se zdravotním postižením a poskytuje sociální služby se sídlem v Borovanech. Místo výkonu práce: Žižkovo náměstí 1, 37312 Borovany a terén působnosti diakonického střediska.

Pracovní poměr: doba neurčitá, předpokládaný termín nástupu: dle dohody, září 2019.

Lhůta pro podání přihlášky: 28. 6. 2019

Veškeré informace podá:

Mgr. Hedvíka Zimmermannová, ředitelka diakonie, tel. +420 723 255 696, email: hedvika.zimmermannova@ccsh.cz

Rozloučení s Drahomírou Šindelářovou

Když jsem se minulou neděli dozvěděl o odchodu sestry Drahomíry Šindelářové (zemřela v neděli 9. června 2019 ve věku 94 let), bylo mi smutno, protože jsem si uvědomil, jak moc nám bude chybět. Nežli ale dohořela svíčka na její památku, pochopil jsem, že odešla – a já věřím, že nikoli náhodou – na svatodušní svátky, pro které máme krásné české slovo – letnice. Jde o dny, kdy všechno dozrává, naplňuje se. Věřící člověk je přesvědčen, že tento čas je dovršením jeho života, tím, že k němu přistoupil Duch svatý, což je Duch, který oživuje, dává sílu, vyvrací špatné a naopak posiluje dobré. To vše se děje v této době. A tak jsem pocítil, jak má Pán Bůh sestru Šindelářovou rád, že jí dal prožít v plnosti života 94 let a nyní si ji převzal do své náruče, kde ji anděličkové hlídají a chrání, jak to krásně dětskými slovy popsala naše malá Andělka.

Když jsme v roce 2013 společně se sestrou Šindelářovou jako dlouholetou členkou rady starších v Příbrami vzpomínali na její život, potvrdil jsem si, jak ji měli lidé po celý život rádi. Jeden příklad za všechny. Sestra Šindelářová si nedovedla představit neděli bez bohoslužeb. Cesta do kostela byla přirozenou součástí jejího prožívání neděle a to i v dobách, kdy si tím u mocných tohoto světa nepomáha-

la. Přesto jí to nikdy nikdo nevyčetl, jak sama vzpomínala. Lidé ji totiž měli rádi a rádi se s ní potkávali. Podobně jako s mým dědečkem, farářem Františkem Božovským, který v příbramském sboru od r. 1946 rozdával radost a pokoj. Sestra Šindelářová byla člověkem, který mi dědu v mnohém připomínal, a jsem neskonale vděčný Bohu, že mi ji poslal do cesty.

A tak nám všem přeji, abychom i my dokázali prožít život v takové plnosti a radosti, jak se to dařilo naší milé a usměvavé sestře Šindelářové. Děkuji ti, náš nebeský Táto, za svědecký silný život této radostné ženy. Nedá se na něj zapomenout. Amen. **Martin Jindra**

Nabídka ubytování v Českých Budějovicích

Náboženská obec ČČSH České Budějovice - Čtyři Dvory, U Výstaviště 10 (370 05) nabízí ubytování v době vysokoškolských prázdnin – tj. červenec až září 2019. Ubytování pro čtyři osoby (3+1). Ještě je možná přístýlka pro jedno dítě. Cena pro členy církve 170,- Kč/noc včetně lůžkovin.

K dispozici kuchyně, sprcha, WC a klidná zahrada. Na okraji města, dobré spojení MHD a možnost zajímavých výletů (Hluboká, Č. Krumlov, Třeboň, aj.) Kontakt: Karel Filip, :773 557 979; pruhovanetrico@centrum.cz **KF**

PRO DĚTI A MLÁDEŽ

Uzdravení setníkovy otroka

Seřad'te věty příběhu (L 7, 1-10) do správného pořadí a z písmenek za větami vám vyjde tajenka.

1. Ježíš šel s nimi. (E)
2. Židovští starší se za setníka přimlouvali: (N)
3. „Stačí, když rozkážeš, a můj otrok se uzdraví.“ (S)
4. Když to Ježíš uslyšel, podivil se a řekl: (O)
5. „Proto jsem se ani sám neodvážil za tebou přijít.“ (M)
6. V Kafarnaum měl jeden římský setník otroka, na kterém mu hodně záleželo. (Ř)
7. „Má náš národ rád, i synagogu nám postavil.“ (J)
8. Když se poslové vrátili, našli otroka zdravého. (O)
9. Když se setník dozvěděl o Ježíšovi, poslal za ním židovské starší, aby jej požádali o uzdravení jeho otroka. (K)
10. „Pane, neobtěžuj se, nejsem hoden, abys vstoupil do mého domu.“ (O)
11. Když se blížil k setníkovu domu, přišli jeho přátelé se vzkazem od setníka: (N)
12. „Tak velikou víru jsem nenašel ani v Izraeli.“ (V)
13. „Já také podléhám rozkazům svých nadřízených a podřízeným rozkazují.“ (L)
14. Ten otrok velmi vážně onemocněl. (E)
15. „Zaslouží si, abys mu pomohl.“ (I)

(Řešení z minulého čísla: Strom se pozná po ovoci.) **Jana Krajčičíková**

Život zde na zemi se začíná, ale své naplnění má v Bohu

To platí zcela o sestře Libuši Němečkové z Rokycan.

Narodila se v křesťanské - československé rodině 12. 4. 1922.

Své devadesáté sedmé narozeniny oslavila v kruhu nejbližších.

Celý svůj život byla aktivní členkou své církve; zastávala různé funkce v radě starších, až se po ses. Kabelkové stala předsedkyní.

Při mnohých příležitostech ve své církvi i v ekuméně zpívala, vedla též seniorský klub.

Svou věrnost Bohu nedávala najevo slovy, ale činy. Tři roky byla vdova. Rodiny pokrevní, Matějкова, i rodina církevní se rozloučila se svou sestrou na svatodušní neděli 9. června v evangelické modlitebně.

I rozloučení bylo v duchu ekumeny. Dnes vzpomínám za všechny já a prosím, vzpomeňte i vy, kteří jste ji znali.

Jaroslava Švábová

Kostel sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí

pondělí 1. 7. 2019, 20.00

CAMERATA PRAGENSIS ORCHESTRA

Aleš Bárta – varhany

J. S. BACH, G. F. HÄNDEL, A. VIVALDI, W. A. MOZART

úterý 2. 7. 2019, 17.00

Michal Hanzal – varhany

František Bílek – trubka

G. F. HÄNDEL, J. S. BACH, G. P. TELEMANN, W. A. MOZART

středa 3. 7. 2019, 17.00

Bohumír Rabas – varhany

Ilona Slavíková – mezzosoprán

J. S. BACH, C. FRANCK, G. BIZET, A. DVOŘÁK

čtvrtek 4. 7. 2019, 17.00

SAINT NICHOLAS CHAMBER SOLOISTS

Michal Hanzal – varhany

Martina Bauerová – soprán

František Bílek – trubka

J. S. BACH, G. F. HÄNDEL, A. VIVALDI, C. SAINT-SAËNS

čtvrtek 4. 7. 2019, 20.00

VIVALDI ORCHESTRA PRAGA

Václav Návrat – barokní housle

A. VIVALDI, W. A. MOZART, A. DVOŘÁK

sobota 6. 7. 2019, 17.00

František Šťastný – varhany, cembalo

Vratislav Vlha – hoboj

G. PH. TELEMANN, J. S. BACH, W. A. MOZART, G. F. HÄNDEL

sobota 6. 7. 2019, 20.00

CONSORTIUM PRAGENSE ORCHESTRA

Štěpánka Heřmánková – soprán

Miroslav Laštovka – trubka

A. VIVALDI, F. SCHUBERT, A. DVOŘÁK, G. GERSHWIN

neděle 7. 7. 2019, 17.00

CANTO CORNO E ORGANO

Věra Trojanová – varhany

Radka Kyralová – mezzosoprán

Tomáš Kyral – lesní roh

J. S. BACH, W. A. MOZART, C. FRANCK, G. CACCINI

neděle 7. 7. 2019, 20.00

PRAGUE STRING ORCHESTRA

Adéla Vondráčková – housle

Vratislav Vlha – hoboj

W. A. MOZART, J. S. BACH, A. VIVALDI, A. DVOŘÁK

Změna programu vyhrazena.

MORÁLNÁ PREVaha POČAS TE DEUM BOLA NA STRANE PREZIDENTKY

Zuzana Čaputová přijala pozvanie na ekumenické Te Deum. Konalo sa v bezprostrednej nadväznosti na zloženie prezidentského sľubu. To, že prišla do dómu sv. Martina, pritom nebola samozrejmosťou, hoci to väčšina ľudí na Slovensku i v zahraničí tak vnímala. Pre mnohých bola v popredí symbolika veľkého oblúku. Posledná žena, ktorá v tomto sakrálnom priestore bola uvedená do svojho štátnického úradu, bola totiž reformátorka monarchie Mária Terézia. Hoci sa tento motív núkal ako skvelá téma pre príhovory cirkevných a náboženských predstaviteľov, tí sa radšej sústredili na iné. Ak by totiž vychádzali z historickej paralely, nemohli by obísť osvietenstvo, progresivizmus a kritický odstup cisárovnej od mocenských ambícií cirkvi jej doby.

Otázku, či Zuzana Čaputová prijme pozvanie na Te Deum, si položili predovšetkým tí jej voliči, ktorí v nej vidia političku s kritickým odstupom od toho, čo ako prioritné témy komunikujú dnešní predstavitelia cirkvi, keď narábajú so strašiacom liberalizmom. Zuzana Čaputová to dala najavo aj tým, že v predvolebnej kampani svoj duchovný rozmer komunikovala voľičom práve cez podporu cirkevných disidentov. Jedným z nich bol aj odvolaný arcibiskup Róbert Bezák, ktorý sa zrejme na výslovné pozvanie prezidentky zúčastnil aj na Te Deum, hoci usadený medzi predstaviteľmi občianskeho života. Tí oficiálni predstavitelia cirkvi totiž viac alebo menej otvorenými vyhláseniami dávali najavo, že liberálka Čaputová nie je ich kandidátka a veriaci by ju nemali voliť. Za týchto okolností by bolo odmietnutie pozvania silné a pochopiteľné gesto, navyše ústavne úplne legitímne. Kompromisom mohla byť bohoslužba s iným charakterom, s inými osobnosťami duchovného života na Slovensku a na inom mieste. Komorná, vyjadrujúca jej spätosť s prúdmi, ktoré volajú po cirkvi, ktorá chce v dnešnej spoločnosti slúžiť a nie vládnuť. Tak ako to napokon sama Čaputová povedala o sebe vo svojom inauguračnom prejave, keď charakterizovala svoje vnímanie prezidentského úradu.

Prvá slovenská prezidentka, ktorá vzišla z liberálneho občianskeho prostredia, sa rozhodla inak. Akceptovala tradíciu a pozvanie prijala. Jej krok sa s ohľadom na predchádzajúce kroky cirkvi dá vnímať ako veľkorysosť a múdry štátnický čin. Ukázala svoju morálnu prevahu. Myslím, že ona sama sa účasťou na Te Deum ničím nezaviazala. Skôr naopak. Svojou účasťou ona zaviazala tých, čo donedávna brojili proti nej, aby uznali jej mandát, a donútila ich podať jej ruku na spoluprácu v programe, s ktorým ona v prezidentských voľbách uspela. Táto jej morálna prevaha sa niesla nad celým obsahom ekumenickej bohoslužby Te Deum. V kontraste s jej skvelým inauguračným prejavom plným nadhľadu a empatie zneli tri prejavy náboženských predstaviteľov ako ťažkopádne, mentorské a zle zacílené.

Arcibiskup Zvolenský si pomohol dlhým citátom z tohtoročnej svätodušnej homílie pápeža Františka. Prezidentke, ktorá celou svojou bytosťou volala a volá po akceptácii rozmanitosti v spoločnosti, chcel ako dôležitú myšlienku pripomenúť, že podľa pápeža rôznorodosť nie je pre Ducha svätého prekážka. Význelo to ako príslovečné nosenie dreva do lesa. V podaní arcibiskupa, ktorý organizuje cirkevné vyhlásenia proti spoločenskej akceptácii spoluzitia osôb rovnakého pohlavia, navyše voľba týchto myšlienok pre túto príležitosť vyznieva skôr pokrytecky. Na druhej strane fakt, že biskup, čo doteraz hovoril o exkluzivizme tradičnej kultúry, odrazu hovorí o rôznorodosť, ktorá nie je prekážkou, je síce malým, ale dôležitým morálnym víťazstvom nastupujúcej prezidentky. Evanjelický biskup El'ko vystúpil s dobre štruktúrovaným prejavom o zlyhaniach politických lídrov na príklade troch biblických kráľov. Verný svojej protestantskej tradícii hovoril prorocky a odvážne o rizikách zbabelosti, cynizmu a obsahovej vyprázdnenosti politikov. Hovoril to však ako varovanie prezidentke, ktorá vo svojom programe nehovorí nič iné. Empatické slovo povzbudenía, poďakovanie, že prezidentka si práve toto vzala ako témy svojho pôsobenia, a vyjadrenie presvedčenia, že v tomto chce biskup byť s novou prezidentkou na jednej lodi, by začínajúcej političke azda pomohli viac.

Novým prvkom v tradícii doterajších slovenských Te Deum bol príhovor predsedu Ústredného zväzu židovských náboženských obcí Igora Rintela. Jeho vystúpenie možno hodnotiť ako dôsledok silného dôrazu na zlepšovanie vzťahov medzi katolíckou cirkvou a židovskou komunitou na Slovensku v reakcii na rastúci antisemitizmus a extrémizmus. Rintel hovoril trpezlivo o optimizme v židovstve, ktorý sa premieta do viery v schopnosť spolunažívať v rôznosti a v zlepšenie spravovania vecí verejných. V tejto súvislosti treba spomenúť ešte jednu novinku. Na Te Deum dostal pozvánku a zúčastnil sa aj predseda Islamskej nadácie na Slovensku Mohamad Safwan Hasna. Hostitelia ho však neusadili medzi cirkevných a náboženských predstaviteľov a nedostal ani slovo. Je to zaiste dôsledok toho, že islam nie je na Slovensku registrovaným náboženstvom. Na druhej strane je to ďalšie, síce subtile, ale silné gesto nastupujúcej prezidentky, ktorým hovorí, ako si predstavuje dobrú, súdržnú spoločnosť. Te Deum pri príležitosti inaugurácie Zuzany Čaputovej bolo na prvý pohľad rovnaké ako tie predchádzajúce a potvrdilo tradičný charakter úzkeho prepojenia štátnej moci s postavením cirkvi. Bližší pohľad však ukazuje, že práve Zuzana Čaputová má svojím otvoreným a progresívnym prístupom šancu získať prevahu nad monopolom morálnych autorít, na ktorý si doteraz v slovenskej spoločnosti robili nárok výlučne predstavitelia cirkvi. A to počas slávnostného Te Deum nemusela povedať ani slovo. Iba tam byť.

www.info.dingir.cz, autor Ondrej Prostředník

